

ΕΙΝΑΙ Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΜΕΘΟΔΟΣ;

Μιά δεύτερη έπιστολή του κ. Γ. Μαυρογένη και ή ανταπάντηση του κ. Π. Παιονίδη — ή γνώμη του κ. Αντώνη Χρήστου

ΠΙΟ κάτω δημοσιεύουμε μιá δεύτερη έπιστολή του κ. Γ. Μαυρογένη προς τη «Φιλολογική Σελίδα», απ' άφορητή τον χαρακτηρισμό που έδωσε ο κ. Π. Παιονίδης στον Μάξιμ Γκόρκυ σαν θεμελιωτή της καλλιτεχνικής μεθόδου του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού. Δημοσιεύουμε επίσης, μιá έπιστολή του κ. Αντώνη Χρήστου, από το Αύγουστο, για το ίδιο θέμα και την απάντηση του κ. Παιονίδη.

ηση των αισθημάτων. Είναι το αποτέλεσμα και όχι ο τρόπος ενεργειών ή, αν θέλετε, ή μεθόδος. Συμφωνώ με τον έπιστολογράφο της έφημερίδας, ότι ο όρος μεθόδος είναι πλατύς μέχρι και αυτής της φιλοσοφικής έννοιας περί ζωής. Όλα αυτά είναι όρθα, αλλά όσον άφορά την τέχνη είναι τελείως λανθασμένα για τους λόγους που έχω εκθέσει πιο πάνω.

Α. ΧΡΙΣΤΟΥ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Έχουμε την άποψη, πώς ο κ. Μαυρογένης προσπαθεί να δημιουργήσει θέμα για το τίποτα. Και τούτο γιατί έχει συγχίσει όρισμένους όρους, που θάταν εύκολο όμως, και έπιμένουμε σ' αυτό, να τους ξεκαθαρίσει για ν' άποφευχθεί ή άσκοπη κατά την άποψη μας άσασχόληση στηλών της «Φιλολογικής» μ' άνύπαρκτα θέματα. Νά έξηγηόμαστε άμέσως. Αυτό, που λέμε δεν έχει καμιά σχέση με την κατηγορία, που μας προσάπτει ο κ. Μαυρογένης για το ότι άποκρούουμε τον διάλογο και την συζήτηση. Μά ποιá διάλογο, τη στιγμή που έξ αντικειμένου δεν υπάρχει θέμα, δεν υπάρχουν αντίθετες άπόψεις.

Ο κ. Γ. Μαυρογένης ισχυρίζεται πώς είναι λάθος ο χαρακτηρισμός του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού σαν καλλιτεχνικής μεθόδου και γι' αυτό έπιστρατεύει τον δεύτερο τόμο της «Αισθητικής» της «Ακαδημίας Έπιστημών της ΕΣΣΔ». Στην σελίδα 40, λέει ο κ. Μαυρογένης αναφέρεται, ότι ο Σ. Ρ. είναι τέχνη στο άνώτερο στάδιο... κι' ή σελίδα 220 χαρακτηρίζει τον Γκόρκυ θεμελιωτή του Σ. Ρ. Άρα, κατά τον κ. Μαυρογένη, λανθασμένη ή χρησιμοποίηση του όρου μεθόδος, μιά και δεν αναφέρεται.

Ο δεύτερος όμως τόμος της «Αισθητικής» δεν άσχολεείται ειδικά με το θέμα του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού, κι ούτε ύπαισέρχεται στα πρόβλήματα της μεθόδου του γιατί άπλούστατα με το θέμα αυτό καταπιάνεται λεπτομερειακά ο τρίτος τόμος, που αν είχε την καλή θέληση ο κ. Μαυρογένης θά μπορούσε να τον μελετήσει για να κατανοήσει το επίπλαστο των παρατηρήσεων του και το άσκοπο της «συζήτησης».

Αυτό άκριβώς προσπαθήσαμε να ύποδείξουμε στον κ. Μαυρογένη με την πρώτη μας απάντηση — που ήταν παρεμπιμπόντως δική μας χωρίς ύπογραφή όμως γιατί δεν θεώρησαμε τόσο σοβαρό το θέμα. Γι' αυτό άκριβώς τον λόγο δεν προτάξαμε και την έπιστολή — άρθρο του κ. Μαυρογένη μιά και πιστεύουμε πώς ήταν άπλως ζήτημα διευκρίνισης κι' όχι συζήτησης πάνω σε άνύπαρκτα θέματα, που μονάχα θαλούρες μπορούν να προκαλούν στους άναγνώστες μας.

Άναφορικά τώρα με τον «στείρο δογματισμό» μας, που τον βλέπει ο κ. Μαυρογένης στις παραπομπές μας στην «Αισθητική» και στο «ζεκόλλημα ξεκάρφωτων» άποψισμάτων από το βιβλίο έχουμε να παρατηρήσουμε τά πιο κάτω:

«Η μεθόδος του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού, ή σοσιαλιστική, ρεαλιστική τέχνη αναπτύσσεται ΚΥΡΙΩΣ στον σοσιαλιστικό χώρο, άποτελεί κυριαρχική μορφή τέχνης του χώρου αυτού κι' είναι φυσικό πώς οι πιο άρμόδιοι να μιλήσουν για την τέχνη τους, την ιδιομορφία της και τις νομοτέλειες της είναι οι Σοβιετικοί.

Έμεις στην διυλία, που κάναμε για τον Μάξιμ Γκόρκυ με την εύκαιρία των 100 χρόνων από τη γέννηση του άπλως δανειστήκαμε την ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΗ όρολογία

για να χαρακτηρίσουμε τον μεγάλο συγγραφέα θεμελιωτή της καλλιτεχνικής μεθόδου του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού.

Ο όρος αυτός, λέει ο τρίτος τόμος της «Αισθητικής», που δεν γράφτηκε από ένα έπιστήμονα αλλά ύπεύθυνα και συλλογικά από το Ίνστιτούτο Φιλοσοφίας και Ιστορίας των Τεχνών της «Ακαδημίας Έπιστημών της ΕΣΣΔ, πρωτοδιατυπώθηκε σε συνεδρίαση λογοτεχνών, που έγινε στο σπίτι του Μάξιμ Γκόρκυ στις 26 του Οκτώβρη το 1932.

«Η αισθητική κατηγορία «καλλιτεχνική μεθόδος» — γράφει (σελ. 651) — και ή έννοια «σοσιαλιστικός ρεαλισμός» είναι καρπός, που χρωσιέται σε πλατείá δημιουργική έρευνα και σε ζωηρές συζητήσεις, όπου γενικεύτηκε ή πείρα από την πρακτική της τέχνης...» (Αυτό δίνει και απάντηση στην άλλη σύγχυση του κ. Γ. Μαυρογένη σχετικά με το ότι μπορεί να γίνει λόγος μόνο για Αισθητική μεθόδου κι' όχι για καλλιτεχνική). Η «καλλιτεχνική μεθόδος» είναι άφ' έαυτης αισθητική κατηγορία.

Και παρακάτω στην ίδια σελίδα:

«Για τη σοβιετική τέχνη και για την τέχνη στις άλλες σοσιαλιστικές χώρες ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός είναι ή θεμελιώκη καλλιτεχνική μεθόδος... Η όνομασία «σοσιαλιστικός ρεαλισμός» μιλάει για δυο πολύ σπουδαία γνωρίσματα, που έχει αυτή ή καλλιτεχνική μεθόδος: Πρώτο — είναι ρεαλισμός, δηλαδή τέχνη που θέλει να αντικαθρεπτίσει και να έρμηνεύσει τη ζωή με συνέπεια και δλόπλευρα, να την άπεικονίσει στο άληθινό κοινωνικό περιεχόμενό της. Δεύτερο — ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός είναι τέχνη με κομμουνιστική κομματικότητα, δηλαδή ψυχή της έχει τον συνειδητό και σκόπιμο άγώνα για να νικήσει ο κομμουνισμός και να άξιολογηθεί ή ζωή με βάση τα κομμουνιστικά ιδανικά.

...Ο Γκόρκυ στις άπόψεις του για τον σοσιαλιστικό ρεαλισμό άποδείχνει πώς αυτή ή καλλιτεχνική μεθόδος βασίζεται στην πείρα, που δίνει ο άγώνας για τον σοσιαλισμό»

Αυτά όσον άφορά το δικαίωμα μας ν' άποκαλούμε τον Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό καλλιτεχνική μεθόδου και τον Μάξιμ Γκόρκυ θεμελιωτή της καλλιτεχνικής μεθόδου του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού.

Πέρα τώρα από τον τύπο της όρολογίας — και τούτο σαν απάντηση και προς τον κ. Αντώνη Χρήστου — ο Σοσιαλιστικός Ρεαλισμός είναι άκριβώς μεθόδος γιατί σαν μορφή τέχνης δημιουργείται ΣΥΝΕΙΔΗΤΑ. Και θέτει όρισμένα αντικειμενικά, αισθητικά κριτήρια για το αν το αποτέλεσμα ανταποκρίνεται προς το περιεχόμενό του όρου.

Η χρησιμοποίηση της μεθόδου άπαιτεί από τον καλλιτέχνη πρώτ' άπ' όλα το αντικαθρεπτίσιμα της ζωής σ' όλο της το βάθος και δεύτερο την συνειδητή άξιοποίηση της πραγματικότητας με άφετηρία τα σοσιαλιστικά ιδανικά.

Η χρησιμοποίηση αυτών άκριβώς των στοιχείων, που συνθέτουν την μεθόδου συν το μεγάλο ταλέντο έδωσαν στον Μιχαήλ Σόλοωφ την δυνατότητα να δημιουργήσει τα κλασσικά άριστουργήματα της σοβιετικής τέχνης τον «Ηρεμο Ντό» και την «Ξεχειροσωμένη Γη».

Φυσικά από μονάχη της ή μεθόδος δεν μπορεί να έπιτελέσει θαύματα. Υπήρξαν κι' ύπάρχουν άκόμα καλλιτέχνες, που έκχυδαίζουν την μεθόδου μετατρέποντας την σε κράμα κανόνων. Αυτό όμως δεν είναι θέμα της στιγμής.

Πάντως ο έκχυδαισμός της μεθόδου, που κατέστη δυνατός κυρίως μέσα στις συνθήκες της προσωπολατρίας, δεν μπορεί ν' αποτελέσει αίτια για την άρνηση της μεθόδου, που δεν έχει καμιά σχέση με τους ξηρούς κανόνες. Η μεθόδος είναι πολύ εύρύτεση από το στυλ.

Η μεθόδος είναι πάντα, άκόμα και στην περίπτωση της Έπιστήμης και της Φιλοσοφίας. Ένας πολύ πλατύς όρος. Άκόμα δε περιοσό-τερο στην περίπτωση της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Όσο για την κατηγορία, ότι «πετσόκοψαμε» το κείμενο της πρώτης έπιστολής του κ. Γ. Μαυρογένη και ιδιαίτερα την παράνοσο για την έπιθεση του Λένιν ενάντια στην Προλετκούτ το κάναμε γιατί ήταν τελείως άνετη με το θέμα, στο όποιο αναφέρονταν ή έπιστολή.

Τελικά θά θέλαμε να τονίσουμε πώς ή «Φιλολογική Σελίδα» όχι μόνο δεν άποκοούει τον διάλογο αλλά τόν έπιζητεί. Πάνω σε θέματα όμως, που έχουν ουσιαστικό περιεχόμενο και, που μπορούν έτσι νάγουν μιá πρακτική σημασία για τους πνευματικούς μας άνθρώπους.

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

— ΣΑΒΒΑ ΧΑΛΛΟΥΜΑ — Συλλογή ποιημάτων με τον τίτλο «Άναλαμπές στη νεκρή γη». Με πρόλογο του κ. Γιάννη Κουτσάκου.

— ΚΡΙΚΟΣ — Τεύχος Οκτωβρίου — Νοεμβρίου — με συνεργασία της Ρίτα Μπούμη Παπά, της Νίκης Λαδάκη — Φιλίππου κ.ά.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΤΗ ΚΑΝΑΚΗ (Μόσχα) Χαρήκαμε για το «σπάσιμο» της σιωπής σας. Καλό το ποιηματάκι σας. Μην άφήσετε την πέννα να κρύψει!

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΡΕΣΙΕΣ (Λύση). Διηγείστε όμορφα, στρωτά, ψυχολογημένα. Προσέξτε μόνο την κάποια φλυαρία. Και το κυριώτερο, το βάρος που έχει μιá Ιστοριούλα, ένα συμβάν, που θά βάλετε στο κέντρο του διηγήματος σας. Η συνεργασία σας θά χρησιμοποιηθεί.

Γ. ΛΑΝΤΙΔΗ — ΛΟΝΔΙΝΟ — Πήραμε το ποίημά σας και θά δημοσιευθεί.

ΑΠΕΣ.4